AKROPOLITÁN

ŘÍJEN 2026

č. 195

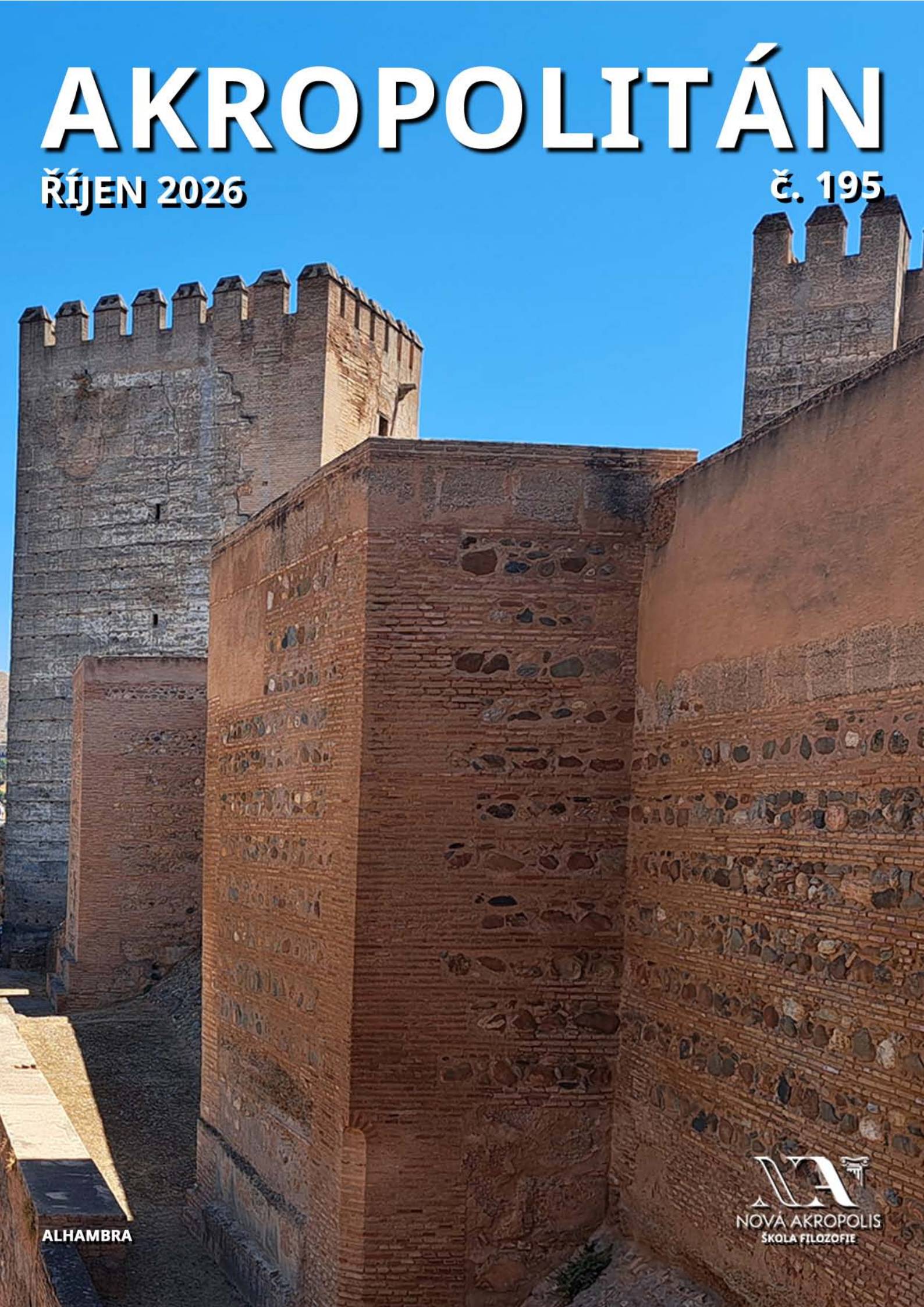

ALHAMBRA

NOVÁ AKROPOLIS
ŠKOLA FILOZOFIE

AKROPOLITÁN

FILOZOFIE – KULTURA – DOBROVOLNICTVÍ

Elektronický časopis č. 195, říjen 2026

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.
Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.
Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO
www.akropolis.cz/brno
HRADEC KRÁLOVÉ
www.akropolis.cz/hradec
LIBEREC
www.akropolis.cz/liberec
OLOMOUC
www.akropolis.cz/olomouc
OSTRAVA
www.akropolis.cz/ostrava
PLZEŇ
www.akropolis.cz/plzen
PRAHA
www.akropolis.cz/praha
ZLÍN
www.akropolis.cz/zlin

Šéfredaktorka
Slavica Kroča
Odpovědná redaktorka
Ivana Hurytová
Redakce a grafická úprava:
Eva Bímová,
Martina Flaitingrová, Ondřej Aksamít,
Jana Aksamítová, Petra Pavlíčková,
Samuel Bíma, Aleš Gabriel

Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.
Všechna práva vyhrazena.
Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukovány v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

5

JE DOBRÉ SI PAMATOVAT MINULOST?

7

PSYCHOLOGIE NÁVYKŮ
JAKO CESTA K TRANSFORMACI

10

VĚDECKÁ METODA

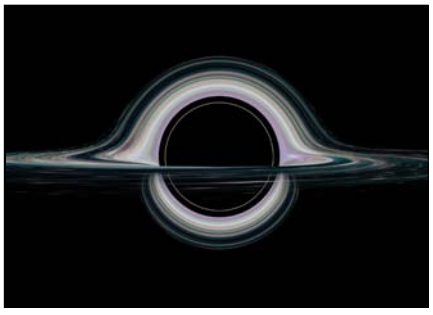

14

TEMNÁ HMOTA A PROMĚNA
NAŠEHO POHLEDU NA VESMÍR

16

ALHAMBRA

SLOVO ÚVODEM

Nové filmové zpracování Odyssey vzbudilo pozornost mnoha lidí napříč generacemi. Nabízí se proto otázka: Proč nás příběh starý téměř tři tisíce let stále tak přitahuje a jaký zvláštní vzkaz přináší člověku v dnešní době?

V odpovědi snad odhalíme důvod, proč se toužíme vydat spolu s Odysseem na jeho hrdinskou cestu návratu na rodnou Ithaku a prožívat s ním jeho důležité vnitřní proměny, kterými během svého putování prochází. Dobrodružství této cesty v sobě ukrývá množství symbolů, jež nám při upřímném zkoumání mohou pomoci hledat odpovědi na otázky týkající se lidské duše a zákonitostí samotného života.

Odyssea není jen obyčejným příběhem. Patří mezi mýty, symbolická vyprávění, která v sobě nesou hlubší ideje. Takové příběhy mají sílu inspirovat člověka k velkým a odvážným činům, přesahujícím jeho běžné schopnosti, a probouzet dosud skryté potenciály. Symboly v nich obsažené jsou pak jako most, který spojuje svět hmatatelný a viditelný se světem metafyzickým, neviditelným, a jeho prostřednictvím do našeho každodenního života přicházejí hlubší otázky o lidské existenci, které pak nacházejí odezvu v naší duši: Kdo jsem? Odkud přicházím? Kam směřuji?

Nejenže Odysseus opustil svou rodnou Ithaku, aby po boku krále Agamemnóna bojoval u Tróje a po deseti letech svou lstí dopomohl k jejímu pádu, ale domů se kvůli četným zkouškám a nebezpečím, kterým musel čelit, vrátil až o dalších deset let později. Všechny tyto zkoušky mu však přinesly hlubší poznání sebe sama a postupně mu odhalily pravdu skrytou za závojem nevědomosti a iluze.

Ithaka tedy není pro Odyssea jen obyčejným ostrovem. Je místem počátku a zároveň cílem putování. Představuje vše, co Odysseus miluje, a i v těch nejtěžších chvílích mu vzpomínka na ni dává sílu pokračovat v cestě. Láska k domovu je u Odyssea čirou Láskou k Moudrosti, k jeho nesmrtelné duši, kterou Ithaka spolu s jeho věrnou a moudrou manželkou Penelopé symbolizuje a které on nemůže dosáhnout, dokud sám jako hrdina neprojde zkouškami a nezvítězí nad svými špatnými stránkami a slabostmi.

Odysseus, který se vrací na Ithaku, už není stejným člověkem jako ten, který z ní vyplul. Přišel o své druhy, o lodě i o dosavadní opory…, ale poznal vlastní chyby a důsledky své pýchy a marnivosti. Jeho důvtip už neslouží pouhé lstivosti, ale stává se nástrojem moudrosti. Jeho vůle už není jen touhou prosadit svou moc a sílu. Ovládá své nižší impulsy a pýchu proměnil na hlubokou pokoru k životu. Jeho cesta je cestou skutečné vnitřní transformace člověka, který se stává odvážným a skromným hrdinou.

I život každého z nás přináší okamžiky, kdy jsme „vyzváni na cestu“. Přichází zkouška, důležitá rozhodnutí, ztráta, nové úkoly nebo příležitost překročit hranice, které jsme dosud považovali za nepřekonatelné. Právě tehdy se v nás může probudit hrdina, kterého v sobě všichni nosíme, hrdina, jenž dokáže překonávat vlastní strach, pohodlnost, lhostejnost, pýchu či sobectví.

A možná proto není tak podstatné, zda bude nový film přesně odpovídat našim představám. Mnohem důležitější je, že nám znovu připomíná otázku, kterou již tento dávný mýtus pokládá člověku po tisíciletí: Kde je naše Ithaka? Dokážeme na cestě k ní nezapomenout, kam skutečně směřujeme? A dokážeme se držet pevných principů a moudrosti, tak jako se Odysseus dokázal připoutat ke stěžni, abychom nepodlehli volání Sirén, které nás chtějí svést z cesty opravdové lidské bytosti?

Eva Bímová

O DVOU SEMÍNKÁCH

Podobenství

Na podzim ležela v úrodné zemi vedle sebe dvě semínka. Na první pohled byla stejná, ale nebyla… Když skončila zima a země se začala prohřívat jarním sluncem, první semínko se protáhlo a řeklo:

Chci růst! Chci poslat své kořeny hluboko do země a prorazit svými klíčky tvrdou hlínu nad sebou. Chci rozvinout své zelené pupeny, chci se vystavit slunci a ochutnat ranní rosu.

A tak semínko začalo růst. Tvrdě pracovalo, prodíralo se tmou, až jeho zelený klíček prorazil pevnou zem a otevřel se směrem k nebi.

Druhé semínko se bálo. Pomyslelo si:

Když pošlu své kořeny do tmy, nevím, co mě tam čeká… Co když narazím na ostrý kámen? A když se budu tlačit nahoru skrze hlínu, můžu si poškodit své křehké výhonky. A co když rozvinu své listy a slimák mi je okouše? Nebo rozkvetu a utrhne mě nějaké dítě? Raději počkám. Tady v bezpečí v lůně země je mi dobře.

O několik týdnů později procházela jarní zahradou slepice. Hrabala v kypré hlíně a hledala něco k snědku. Našla schované nerostoucí semínko, které stále čekalo na bezpečnější dobu a lepší podmínky, a okamžitě jej sezobla. ❑

Národy, které zapomínají na své dějiny, jsou odsouzeny k jejich opakování.

Toto je otázka, která, předhozena veřejnému mínění, může vést k přijetí nejrůznějších dialektických postojů, ať už profuturistických nebo povahy konzervativní, procházejících hmatatelnou, zdrcující a „skutečnou“ přítomností.

To je nevyhnutelné.

Svět dohadů a svět vyjadřování spočívají na poli otevřeném spekulacím, jak objektivním, tak subjektivním, přičemž ve většině případů nezáleží na tom, zda existuje či neexistuje skutečné vnitřní přesvědčení o tom, co se projevuje. V této chvíli mi vyvstává na mysli obraz jednoho slavného španělského spisovatele – jemuž neudělám tu radost, abych ho jmenoval –, který žije (či se nechá unášet) „nejnovějšími trendy“ a který v nedávném rozhovoru s hrdostí a s pocitem zadostiučinění prohlásil, že ve svých *Pamětech* nenapsal nic jiného než lži, jednu za druhou, a dodal, že pouze následoval příklad ostatních, protože „to dělají všichni“.

Tento človíček, omylem spisovatel, odkojený ve stínu falešné originality, nás svým absurdním přístupem vrací k první otázce…

Je dobré pamatovat si minulost?

Zosobníme-li tuto otázku, uvědomíme si, že často sami sebe překvapíme, když říkáme: „to jsem se naučil v dětství,“ nebo „když mi bylo X let, stalo se mi to a to, a od té doby…“, nebo „nikdy nezapomenu na den, kdy…“, což jsou slovní obraty, které jsou pro nás tak lidské a přirozené, že jim obvykle nevěnujeme ani tu nejmenší pozornost.

Proč tedy pronášíme podobné věty? Je zřejmé, že se nemůžeme uchýlit k pouhému slovnímu podmiňování, protože ve většině případů nás při mluvení doprovázejí mentální obrazy našich minulých zkušeností; vidíme sami sebe v našem dětství, při našich hrách, při našich rošťárnách, a co víc, na zavolání také přicházejí naše vzpomínky a psychické prožitky, které vysíláme z přítomnosti.

Je dokonce možné, že jsme právě v tomto okamžiku na pár vteřin pohlédli na útržek oné fyzické, mentální a psychické minulosti, která nás neustále doprovází „tak jako je kolo vozu vlečeno volem, který ho táhne“,

nebo která nás věčně pronásleduje, jak říkalo jisté revoluční heslo z Pařížského května[1]: „mladý muži, utíkej, minulost tě pronásleduje“. Je tedy jasné, že minulost je na našich cestách společníkem, který o nás ví mnohé a k němuž bychom se v těžkých chvílích měli obracet a radit se s ním mnohem častěji.

Minulost je však tímto vším, a ještě mnohem víc. Je to konstanta, která, sycena časem, neustále roste dopředu i dozadu; je to univerzální vědomí Lidstva, které nás nutí se s každým krokem zdokonalovat a v němž se téměř okamžitě naše malá osobní minulost rozplývá.

Jak to můžeme chápat?

Ačkoli je jisté, že dějiny oplývají mnoha historickými osobnostmi, ať už hrdiny, náboženskými vůdci, vědci, mudrci atd., je také jisté, že z jejich života, z jejich „minulosti“, si pamatujeme to, co představovali, co učili a k čemu podněcovali. Do přehnaného kultu osobního života upadáme pouze v případech čistého fanatismu a zjevného úpadku, kdy se odvracíme od poselství a příkladu, abychom se zaměřili na detaily osobnosti a povýšili i tu nejprostší anekdotu na úroveň „učení“. To se stává některým mladým lidem, kteří si představují, že jsou revolucionáři, protože nosí dlouhé vlasy a tvář zahalenou vousem, přesně tak, jak to dělal Učitel Ježíš; jiní zase nosí tuniku jako Gautama Buddha a věří, že tím usilují o svatost, a další, mnohem rafinovanější, přejímají laskavý jazyk, protože údajně následují Pána Lásky, a používáním šeptaných slov plných „lásky“ a „dobroty“ odjakživa pronásledují a odsuzují všechny ty, kteří se odmítli ztotožnit s jejich metodami a zásadami.

Když ale mluvíme například o Darwinovi… co si pamatujeme? Že chtěl být knězem? Že miloval střelné zbraně? Že byl milovníkem lovu?

Když mluvíme o Platonovi, vzpomeneme si vůbec na jeho pravé jméno? Pamatujeme si jeho mládí, kdy trénoval zápasnické techniky a rohování?

Mluvíme-li o Marku Polovi, s potěšením si připomínáme jeho cesty, jeho vyprávění, jeho dobrodružství…, zkrátka jeho život; zapomínáme však na jeho smrt, při níž kněží, jako vždy, obklopili jeho lůžko a dychtivě čekali, až svá slova odvolá. Umírající se trefně vyjádřil, že „nevyprávěl ani polovinu z oněch magických divů, které spatřil“.

Jsou potřeba další příklady?

Napoleon je připomínán pro své bitvy, Robespierre kvůli gilotině, madame Curie pro své objevy, Konfucius pro své učení a Shakespeare pro své postavy. A všichni tito lidé jsou připomínáni kvůli dopadu, který měli na Dějiny.

Pokud tedy připustíme, že se jako jednotlivci nemůžeme zříci své osobní minulosti, musíme také připustit i to, že jako lidské bytosti nemůžeme opomenout celou minulost lidstva. Vzdát se jí by bylo jako každý den začínat znovu, učit se mluvit, chodit, jíst, učit se milovat. Přestože při každodenním mytí si neuvědomujeme, že to děláme díky Římanům, jejich termám a veřejným lázním, bylo by neblahé zapomenout, že musíme dodržovat základní hygienická pravidla; stejně tak, i když možná přesně nevíme, kdo byl Prometheus, všichni víme, že oheň pálí a dává nám teplo. Zapomenout na to by znamenalo přivodit si smrt.

Na otázku „Je dobré pamatovat si minulost?“ by se dalo odpovědět: „Je dobré na ni nezapomínat.“, neboť aniž bychom uvízli v příjemných či bolestivých vzpomínkách na již prožité zkušenosti a okamžiky, je dobré nezapomínat na to, co nás tyto zkušenosti a okamžiky naučily.

Kéž bohové dopustí, aby se slova kouzelníka Merlina vryla ohněm do duší lidí budoucnosti a oni mohli, znajíce své Dějiny, vybudovat nový a lepší svět ke slávě svých předků:

„Ze všech zel, která obývají tento svět, nejhorší je zapomnění.“ ❑

[1] Pařížské studentské nepokoje v květnu 1968.

PSYCHOLOGIE NÁVYKŮ JAKO CESTA K TRANSFORMACI

Martina Flaitingrová

Když se konečně naučíme inteligentně využívat čas, je tisíckrát lépe uplatňovat radu stoického císaře Marka Aurelia a každý den jednat tak, jako by to byl poslední den našeho života.

Delia Steinberg Guzmán

Návyk lze definovat jako chování, které se opakováním zautomatizovalo. Příkladem je běžné řízení auta, chůze či plavání. Osobnost a charakter se rodí právě z těchto každodenních návyků, přičemž každý upevněný návyk funguje jako hlas pro určitý typ člověka, kterým se jedinec stává. Touha po rychlé a bezbolestné změně často naráží na realitu, podobně jako nereálná očekávání při snaze naučit se cizí jazyk za několik týdnů.

Základní překážkou při zavádění změn bývá vnitřní odpor a prokrastinace[1]. Nejzhoubnější stránkou prokrastinace je podle Stevena Pressfielda *fakt, že se z ní může stát samotný návyk, čímž se život odkládá až na smrtelné lože*. Lenost jako důsledek odkladů pak funguje jako duchovní apatie a neochota k jednání, a zcela brání využití lidského potenciálu.

Síla drobných změn

Malé změny, pokud jsou budované s trpělivostí, přinášejí zásadní výsledky až po určitém čase. Efekt nenápadné úpravy osobních návyků připomíná letadlo, které na začátku cesty změní kurz o několik málo stupňů, což ho ve výsledku dovede do zcela jiné destinace. Každodenní snaha o zlepšení výsledku o pouhé jedno procento může vést k hluboké proměně charakteru. Poznání a návyky se totiž hromadí, podobně jako složený úrok.

Návyky fungují jako dvojsečná zbraň – špatné stahují na dno, dobré vynášejí na vrchol. Je proto nezbytné porozumět jejich mechanismu a vědomě je transformovat.

[1] Prokrastinace: chorobné odkládání povinností a úkolů na pozdější dobu, zejména pokud jsou nepříjemné, náročné, stresující. Lat. procrastinatus odkládání na zítřek.

Fáze budování návyku

Proces utváření nového vzorce chování prochází dvěma hlavními fázemi. První je fáze formování, na jejímž počátku jsou změny velké a rychlé. Tento proces si ovšem žádá značnou dávku energie, času a odhodlání.

Poté přichází fáze statická, v níž se návyk stabilizuje, změny jsou již minimální a pokušení činnost vynechat postupně mizí. Automatizace šetří energii a uvolňuje kapacitu pozornosti pro zvládání dalších úkolů.

Hlavním rizikem dokonalé automatizace je jakási robotizace. Pokud se chování odehrává zcela nevědomě a ze zvyku, může to bránit vnitřnímu růstu. Tento problém se projevuje obzvláště při neuvědomělém přenášení zažitých reakcí z rodiny do dalších mezilidských vztahů.

Úrovně lidské existence a návyky

Transformace osobnosti se odehrává na třech vzájemně propojených úrovních. První je tělesná. Zahrnuje fyzické činnosti. Dobré návyky energii šetří, zatímco špatné, jako jsou různé fyzické závislosti, svazují a zotročují.

Další úroveň je duševní. Psychická hygiena vyžaduje prostor pro rozjímání a vědomé budování kvalitních životních hodnot. Mezi negativní psychické návyky patří například předsudky, lenost či vztahovačnost.

Nejvyšší duchovní úroveň se týká hlubšího kontaktu s vědomím a vnitřním životem, kontaktu s posvátným.

Zavádění nových návyků

Při zavádění zdravých zvyků je přirozené, že se výsledky nedostavují okamžitě. Pravidelné cvičení zpočátku nepřináší viditelné svaly a práce nenese plody ihned. K překonání tohoto „údolí zklamání“ jsou nezbytné dva nástroje: trpělivost a disciplína.

Pro trvalé udržení motivace je klíčové nastavit si pevný a jasný systém postupu spíše než se fixovat pouze na konečný cíl. Pravidelný rutinní výkon, ač se zdá triviální, skrývá obrovský potenciál,

protože přináší malá uspokojení každý den. Je to mnohem lepší než zatnuté zuby a sebezapření, které udržuje jen vidina dosažení kýženého cíle.

Při transformaci chování v každodenním životě pomáhá jasně definovaná struktura. Nejprve přesné definování toho, čeho chceme dosáhnout. Cíl musí být specifikován zcela konkrétně, například jako pravidelné cvičení jógy. Abstraktní touha „cítit se prima“ nefunguje.

Dále je užitečné identifikovat impuls, který nás vede. Je nutné rozpoznat, zda podnět k jednání vychází z vůle, emocí, únavy či touhy učit se novým věcem, abychom ho mohli řádně využít a podpořit.

Následuje změna motivace. Pozitivní rámování přináší prokazatelně lepší výsledky. Místo cvičení kvůli nutnosti zhubnout do šatů je vhodnější zaměřit se na to, že chci být vitální a zdravý člověk. Raději být motivován svou novou identitou než „pouhým cílem“.

Je nezbytná okamžitá akce. Samotné rozhodnutí musí bezprostředně následovat konkrétní čin. Jednám dnes a neodkládám to na zítra, protože to se rovná nikdy.

Také se doporučuje metoda malých kroků. Nereálné cíle vedou k vyčerpání a selhání. Je nutné zavádět drobné změny, které lze bez výjimek dlouhodobě dodržet. Každá hora se skládá z malých kamenů.

A nesmí chybět důsledné opakování. Jediné vynechání naruší těžce budovaný rytmus. Výmluvy jsou snadnější než hledání způsobu, jak překážku překonat.

Podporu v procesu změny může poskytnout sociální okolí, veřejný závazek, pravidelná sebekontrola a vhodný systém odměn – uspokojení. Jak řekl Mark Twain: *Návyky nelze jednoduše vyhodit oknem, je třeba je transformovat krok za krokem. Každodenní přesouvání malých kamenů nakonec dokáže přenést celou horu.* ❑

Z použité literatury:

Clear, J.: Atomové návyky, Jan Melvil Publishing, Brno 2020.
Pressfield, S.: Válka Umění – odblokujte svou kreativitu a vyhrajte tvůrčí bitvy, Jan Melvil Publishing, Brno 2017.

Jeden z častých problémů, na které člověk může narazit, je to, že něco neví, a chtěl by to vědět. Je to výzva, která existovala před tisíci lety stejně jako dnes. Tato výzva může být různě náročná. Záleží na tom, co chceme zjistit. Hledáme-li informaci, která je již známá, je to jednodušší. Když nás zajímá, kdy nám jede vlak, nahlédneme do jízdního řádu. Když nás zajímá, proč je nebe modré, podíváme se do učebnice fyziky nebo se zeptáme člověka ve fyzice vzdělaného, a dozvíme se příčinu. Chceme-li se však dozvědět něco, co zatím známo není, je to těžší problém.

Jak na to?

V průběhu historie se vyvíjely a zdokonalovaly různé postupy. Po mnoha debatách napříč obory se postupně zrodila vědecká metoda, způsob získávání vědomostí, který pomáhá vědě dobývat nové poznatky dodnes. Avšak přestože práci zaměřenou na získávání nových poznatků o světě bychom přiřadili vědcům, nejsou zdaleka jediní, kteří potřebují hledat a získávat dosud nepoznané informace. I běžný člověk má otázky, na něž nikde není napsána odpověď. Například *jaká práce by pro mě byla dobrá?, co dá mému životu smysl?, jaké techniky budou právě na mě fungovat, když se budu chtít zbavit zlozvyků nebo psychické bolesti?* a mnoho dalších podobných. Odpovědi na ně zjevně vyžadují získání dosud neznámých poznatků a vědecká metoda funguje i v těchto situacích. Takto může být použitelná pro každého.

Metoda

O přesné definici vědecké metody se stále vedou debaty. Někteří by ji popsali jako proceduru s danými pravidly, jiní by řekli, že jde o sadu idejí, které je možné, ale ne nutné, použít dle potřeby. Obecně lze říci, že jde o postup skládající se z následujících kroků:

1. Definice otázky
2. Pozorování
3. Formulace hypotézy

4. Experiment (pokud vyvrátí hypotézu, najít lepší ve třetím kroku; pokud potvrdí hypotézu, pokračovat dál)

5. Vyhodnocení dat

Tento postup je cyklický, funguje jako neustále probíhající proces. Zjištěné výsledky vyvolávají další otázky, takže je znova co zkoumat. Abychom procesu lépe porozuměli, podívejme se na jednotlivé body podrobněji.

Definice otázky a pozorování

Pořadí těchto kroků je zaměnitelné. Můžeme nejprve pozorovat svět, a na základě pozorování nalézt otázku, kterou chceme zkoumat. Stejně tak můžeme nejprve přijít s otázkou, a poté prozkoumat problematiku, které se otázka týká, než přejdeme k dalšímu kroku. V každém případě zde, na začátku zkoumání, potřebujeme definovat otázku. Slepým kombinováním předchozích poznatků se většinou nikam nedostaneme. Když víme, kam se chceme dostat, můžeme začít zkoumat jak.

Formulace hypotézy

Slovo hypotéza pochází z řeckého ὑπόθεσις, což doslova znamená „položit pod“ nebo „umístit před“. V naší řeči by se tedy mohlo jednat o základ nebo předpoklad. Pro vědeckou metodu formulovat hypotézu znamená vyslovit možné vysvětlení, které by odpovídalo na naši otázku. Když neznáme odpověď, tak odhadneme, jaká by mohla být. To se může zdát snadné, ale ve skutečnosti je to mnohdy nejnáročnější část celého procesu. Nechceme jakoukoli hypotézu, ale tu nejlepší, která se bude co nejvíce blížit pravdě. Aby taková byla, musíme vycházet z předchozích zkušeností, stavět na předchozích objevech, ale zároveň využít inteligenci, kreativitu a intuici. Hypotéza by také měla být verifikovatelná – musíme být schopni ověřit, zda platí, nebo neplatí. Pokud je náš pokus o vysvětlení formulován tak, že jej není možné ani potvrdit, ani vyvrátit, pak jej nemáme, jak zkoumat, a nemůžeme přejít k dalšímu bodu.

Experiment

Zde přicházíme k nejdůležitější části celého procesu. Když jsme formulovali hypotézu, víceméně jsme řekli: „Myslíme si, že toto je odpověď.“ Experiment slouží k tomu, abychom to ověřili. Na základě hypotézy učiníme předpověď, co by se mělo dít, pokud platí, a následně učiníme pokus, abychom viděli, zda se to skutečně děje. Poté se mohou stát dvě věci.

Buď se děje něco jiného, než jsme očekávali, což znamená, že je naše hypotéza nesprávná, že se musíme vrátit k předchozímu kroku a najít lepší hypotézu. Nebo výsledek experimentu odpovídá našemu očekávání, a v tom případě naše hypotéza může být správná.

Nemůžeme však hned říci, zda je správná, protože to vyžaduje více experimentů, ale je možné, že jsme se vydali správným směrem. Nejdůslednější přístup je takový, že nevolíme experimenty tak, abychom hypotézu potvrdili, ale abychom ji vyvrátili. Pokud se nám to přes veškerou snahu nedaří, je možné, že jsme se skutečně přiblížili pravdě.

Vyhodnocení výsledku

Provedené experimenty nám vždy poskytnou užitečná data a zkušenosti. Pokud jsme jimi vyvrátili naši hypotézu, dozvěděli jsme se, kde odpověď nemáme hledat. Pokud hypotéza drží, pak z ní může vzniknout teorie. Takto jsme získali odpověď na otázku, kterou jsme si na začátku položili. Tady však vědecká metoda nekončí. Protože čím více získáme odpovědí, tím více se objeví otázek. A tak vědecká metoda vytváří cyklus, protože nám dává další, dosud nezodpovězené otázky, které vedou k dalším hypotézám, experimentům, otázkám a tak dále. Zároveň stojí za zmínku, že dostáváme teorii, nikoli konečnou pravdu. Naše odpověď není konečná, ale jen nejlepší, kterou zatím máme. Vědecká metoda totiž není schopna dokázat, že je teorie pravdivá, umí pouze dokázat, že je teorie nepravdivá. Takto se však k pravdě stále přibližuje, skrze vylučování toho, co pravdou není.

To, co jsme doposud popsali, se může zdát jako nástroj vědců, profesionálních shromažďovatelů poznání, který je však těžko použitelný pro běžného smrtelníka a jeho každodenní život. Avšak opak je pravdou. Člověk snadno může zažít situace, kdy se mu v životě nedaří a neví proč, má potíže, u nichž nevidí původ. V této situaci pak může upadnout do zoufalství, ve kterém neví, jak si s výzvami poradit. A přesně zde může vědecká metoda člověku ukázat cestu ven. Mám potíž? Ano. Znám příčinu? Ne. Výborně, pojďme ji hledat. Bude platit první hypotéza, která mě napadne, a první řešení na ní postavené? Nejspíš ne. Ale s postupným nabýváním zkušeností skrze experimenty a zpřesňováním hypotéz se člověk dříve či později vysvětlení a řešení dobere. Není potřeba znát řešení hned. Ale můžeme se k němu blížit.

Staří Egypťané říkali: „Neříkej nevím, ale staň se moudrým.“ Vědecká metoda by nám mohla dát podobnou radu: „Neříkej nevím, ale zkoumej a pokus se objevit.“ ❑

THÉBY, Jorge Ángel Livraga

Podle starých tradic, které se do současnosti dochovaly na útržkovitých dokumentech z Východu i Západu ve formě „mytologií“ nebo příběhů v podobě dialogů, jež vedl Platon s egyptskými kněžími, osídlili lidé Zemi před milióny let.

Tyto tradice vypovídají o jistém druhu „prehistorie“, v níž jsou kultury a civilizace pouhými okamžiky v nesmírně dlouhém a proměnlivém procesu. Kdyby to byla pravda, bylo by to, co známe nebo si myslíme, že známe z lidské minulosti, pouze její nepatrnou částí. Platón uvádí, že mu Egypťané vyprávěli o tom, jak si první Athéňané obdivuhodně vedli v dlouhotrvajících bojích s pirátskými flotilami z ostrova Poseidonis, posledního zbytku Atlantského kontinentu. Platón jim na to řekl, že o této události, která se podle Egypťanů stala před 9 500 lety, tzn. dnes před více než 11 800 lety, Athéňané nic nevědí. K takovému projevu neznalosti kněz dobrosrdečně, avšak ironicky poznamenal: „Vy, Řekové, zůstanete stále dětmi.“

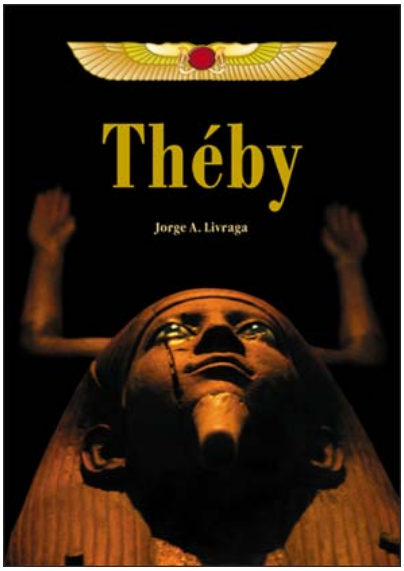

Více méně totéž se stalo i důvěřivému Hérodotovi, když mu egyptští kněží vyprávěli o záznamech uchovávaných po více než sedmnáct tisíc let.

Nyní vidíme, že náš „skepticismus“ není nový..., stejně jako naše nevědomost.

Vrátíme-li se přímo k našemu tématu, tradice vyprávějí o Atlantském kontinentu, který existoval v době, jež předcházela civilizačním cyklům a době kamenné odpovídající středověku mezi dvěma civilizacemi. Asi před 850 000 lety obrovské katastrofy (některé prameny je částečně připisují nekontrolovanému užívání marmaš neboli atomové energie, která byla získávána přeměnou energie ve hmotu, tedy opačným postupem, než je to známo dnes) výrazně změnily tvář planety a vychýlily její osu vůči rovině ekliptiky. Velká Atlantida se rozpadla na dva menší kontinenty, dle Indů nazývané Ruta a Daitja. Posun zemské osy způsobil vynoření And, Ameriky a části Evropy, jak je známe dnes.

Lidstvo bylo téměř zcela zničeno. Mnozí z těch, kteří zůstali, upadli do barbarského „primitivismu“ a menší část osídlila zbytky větších měst. Po dlouhé době, o níž není nutné se zde zmiňovat, se před asi 70 000 lety setkáváme s posledním pozůstatkem Atlantidy v podobě ostrova Poseidonis, který popsal Platón a který měl pravděpodobně kolonie i v jiných částech světa. Jeho pokročilá kultura a civilizace zapustily kořeny v Africe, v oblasti dnešního Horního Egypta, když Nil, podstatně kratší nežli nyní a bez delty, ústil blízko dnešního Asjútu do již zmizelého Saharského moře, z něhož vystupovala jako svatý ostrov plošina, kterou dnes známe pod jménem Gízská.

Tito Atlantiďané se usadili v oblasti Théb okolo dvou hlavních center: jednoho administrativního a náboženského, přesně na území města, které Řekové později nazvou Théby; a druhého na území Abydu, který byl spíše iniciačním centrem, kde se shromažďovali záhadní uctívači Božího hrobu, později nazývaného Osiridův hrob.

— ◆ —

Théby nejsou místem fyzickým.

Théby jsou stavem vědomí.

BLAŽENÝ JEST TEN, KDO ŽIJE V THÉBÁCH,

BLAŽENÝ JEST TEN, KDO V NICH UMÍRÁ!

www.vecnakrasa.cz
NOVÁ AKROPOLIS
ATELIÉR MINERVA

TEMNÁ HMOTA A PROMĚNA NAŠEHO POHLEDU NA VESMÍR

Leoš Flaitingr

Ve dvacátém století došlo k zásadnímu posunu v chápání vesmíru, který je často přirovnáván k revoluci způsobené Koperníkem. Moderní pozorovací techniky totiž odhalily, že jeho většina je tvořena něčím, co přímo nevidíme. Tento fenomén byl nazván temná hmota a společně s temnou energií podstatně mění naše představy o struktuře a fungování kosmu.

Temná hmota je zvláštní forma látky, která nevyzařuje ani nepohlcuje elektromagnetické záření, a proto ji nelze pozorovat běžnými prostředky. Její existence se projevuje pouze gravitačně, tedy tím, jak ovlivňuje pohyb galaxií a dalších objektů. Podle současných odhadů tvoří temná hmota přibližně 23 % vesmíru, zatímco běžná, tzv. baryonová hmota, ze které se skládají hvězdy, planety i lidé, představuje pouhá čtyři procenta. Zbývajících zhruba 73 % připadá na temnou energii, která je zodpovědná za zrychlující se rozpínání vesmíru.

Myšlenku temné hmoty poprvé formuloval v roce 1933 švýcarsko-americký astronom Fritz Zwicky. Při pozorování kupy galaxií zjistil, že rychlosti jejich pohybu neodpovídají množství viditelné hmoty. Galaxie by se podle tehdejších výpočtů měly rozpadnout, pokud by je nesvírala neviditelná hmota. Zwicky proto dospěl k závěru, že ve vesmíru existuje mnohem více hmoty, než jsme schopni pozorovat.

Tento závěr byl později potvrzen řadou dalších pozorování. Například studium gravitačních čoček ukázalo, že světlo vzdálených objektů je ohýbáno více, než by odpovídalo viditelné hmotě galaxií. Podobně i měření rychlosti hvězd na okrajích spirálních galaxií ukázalo, že se pohybují stejně rychle jako hvězdy blíže středu, což by bez přítomnosti temné hmoty nebylo možné. Další důkazy přinesla rentgenová pozorování horkého plynu v galaxiích, který by bez dodatečné gravitační síly již dávno unikl do prostoru.

Temná hmota tedy zřejmě tvoří jakési „obaly“ kolem galaxií a hraje klíčovou roli při jejich vzniku a vývoji. Svým gravitačním působením umožnila běžné hmotě se shlukovat a vytvářet první hvězdy a galaxie. Bez ní by struktura vesmíru, jak ji dnes známe, pravděpodobně vůbec nevznikla.

Kromě temné hmoty se moderní kosmologie zabývá i temnou energií, která má naopak odstředivý charakter a způsobuje zrychlování rozpínání vesmíru. Tento fenomén byl objeven relativně nedávno a dodnes není plně vysvětlen. Vědci znají jeho projevy, ale nikoli jeho podstatu.

Moderní vědecké poznatky lze propojit i s dávným pohledem na vesmír. Staré filozofické směry na Východě vnímají univerzum jako živý organismus, který prochází cykly vzniku, růstu a zániku. V tomto pojetí neexistuje prázdný prostor, vše je vyplněno nějakou formou substance či energie, i když pro nás může být neviditelná.

Esoterní tradice hovoří o tzv. laya centrech, tedy oblastech, kde se nachází nediferencovaná, latentní hmota. Tato centra představují jakési zárodky budoucích hvězdných systémů, které se po „oživení" začínají vyvíjet v hvězdy a planetární soustavy. Tento proces lze přirovnat k biologickému růstu; podobně jako semínko obsahuje potenciál budoucí rostliny, také vesmír obsahuje zárodky nových struktur.

Podle těchto filozofických směrů je existence vesmíru založena na dualitě hmoty a ducha (nebo energie a inteligence). Zatímco moderní věda se soustředí především na hmotnou stránku reality, esoterní přístupy zdůrazňují i roli inteligentního principu, který dává věcem řád a směr. Autoři těchto pohledů nevěří, že by složitý a uspořádaný vesmír mohl vzniknout čistě náhodou bez jakéhokoli řídícího principu. Otevírá se nám tak širší filozofická otázka: Je vesmír pouze souhrnem fyzikálních procesů, nebo za jeho strukturou stojí hlubší inteligence?

Závěrem lze říci, že objev temné hmoty a temné energie představuje jednu z největších výzev současné vědy. Ukazuje, že naše dosavadní poznání se týká pouze malé části reality a že většina vesmíru zůstává stále zahalena tajemstvím. Současně tento objev otevírá prostor pro nové teorie a přístupy, které mohou propojit vědecké poznání s hlubšími filozofickými úvahami o podstatě existence. ❑

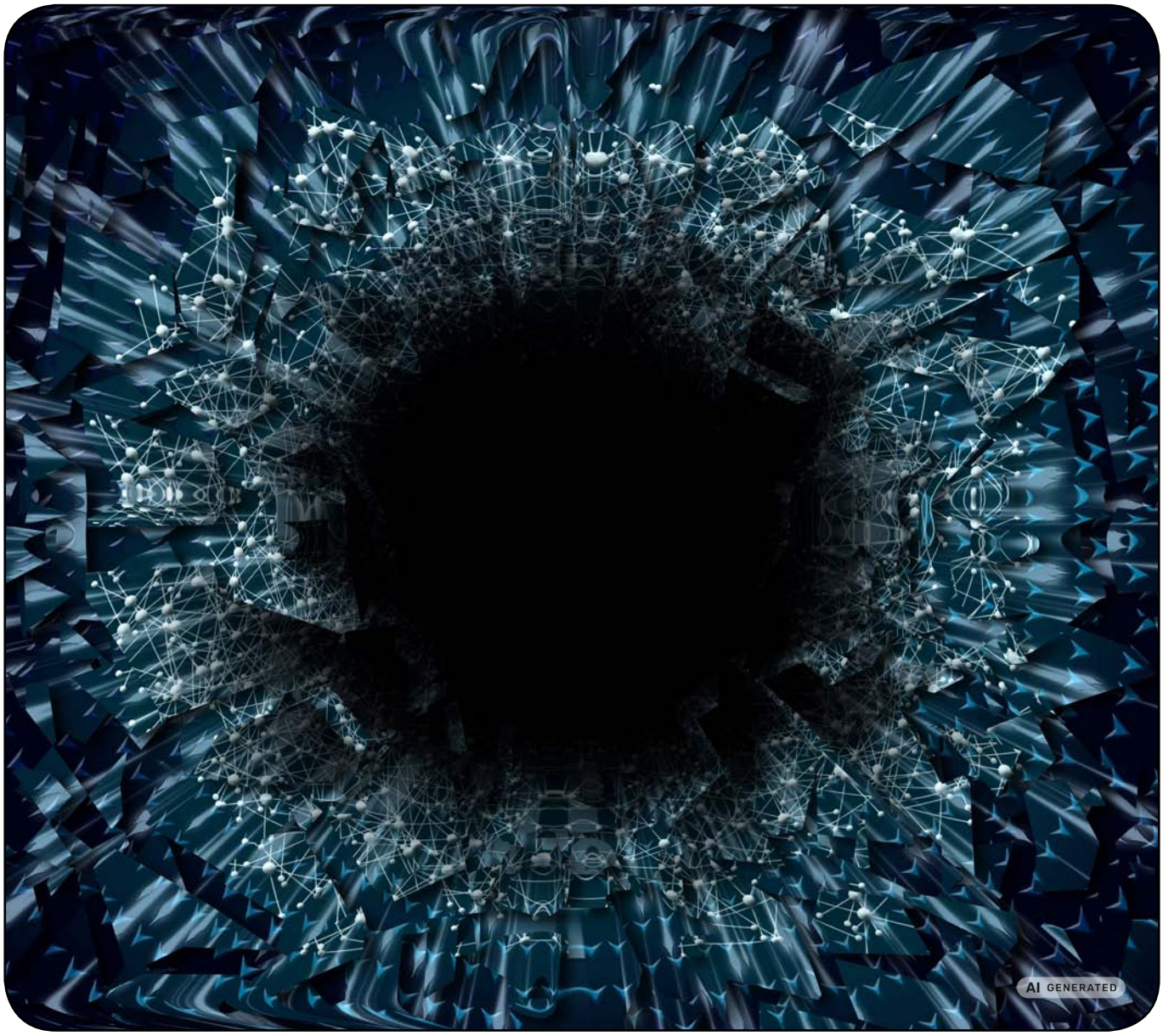

ALHAMBRA

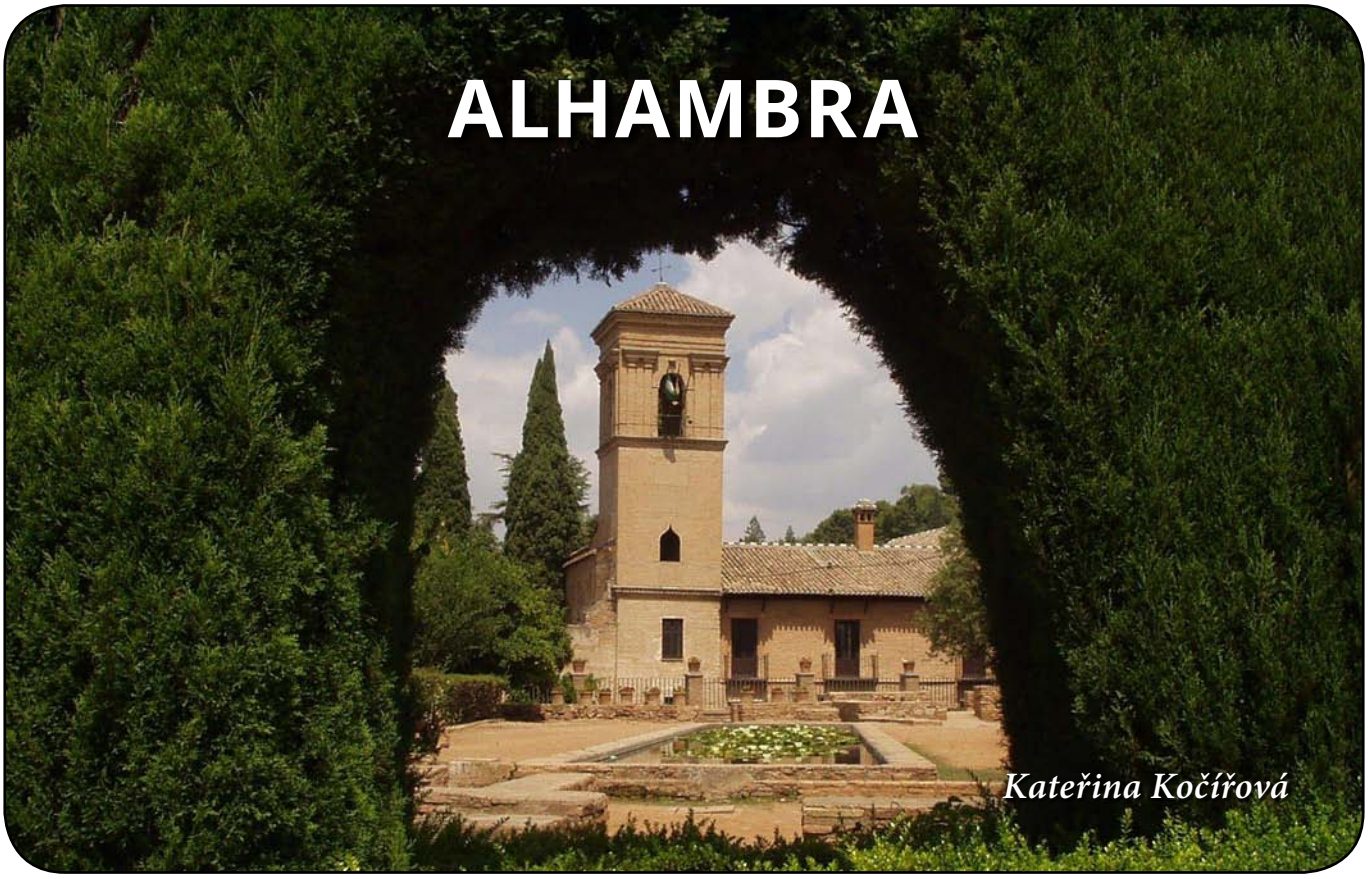

Kateřina Kočířová

Také máte rádi pohádky? Určitě znáte ty, které jsou spojeny s vůní dálek a opředeny jistým kouzlem, Příběhy tisíce a jedné noci. Jsou to středověké arabské příběhy, které vznikaly v období od sedmého do šestnáctého století. Jejich dotek můžeme pocítit na vlastní kůži i v Evropě, v zemi, kde islám vládl řadu let.

V roce 711 pronikla na Iberský poloostrov muslimská vojska z Arábie a severní Afriky. Podmanila si většinu území dnešního Španělska a Portugalska a vytvořila říši Al-Andalus. Časem se začala dělit na menší území. V období zvaném la reconquista (znovudobytí), které trvalo sedm set let, se křesťané znovu zmocňovali vlády nad Pyrenejským poloostrovem. Papež schválil poslední křížovou výpravu, která vyústila v desetiletou válku o vládu nad královstvím Granada.

A právě na velkolepém návrší nad španělskou Granadou byl vybudován palác zvaný Alhambra, v překladu *červená*. Nový sultán království Granada Muhammad I. z dynastie Nasrovců začal v roce 1238 s výstavbou obranné pevnosti Alcazaba neboli Citadela. Během dvou a půl století vzniklo mnoho paláců, zahrad, ale i kasárna nebo akvadukt, kterým přiváděli vodu z řeky Darro, vzdálené šest kilometrů. Alhambra se stala městem maurských vládců.

Jak postupovala reconquista, nakonec byl dobyt i granadský sultanát, poslední místo arabské nadvlády. V lednu roku 1492 vjeli do Alhamberské pevnosti vojenské oddíly v čele s Ferdinandem II. Aragonským a Isabelou Kastilskou. Z hlediska dobyvatelů by se mohlo zdát přirozené, že by chtěli pevnost zničit, ale opak se stal pravdou. Když uviděli tu krásu a neobyčejné umění islámské architektury, nařídila křesťanská královna, aby stavba zůstala nedotčena. A co víc, vyslovila přání, že po smrti mají být její ostatky pohřbeny právě v Alhambře.

Zde se hodí jedno přirovnání. Možná jste někdy měli v ruce kámen, který byl šedý, navenek pevný a vypadal úplně obyčejně. Ale když jste se dostali dovnitř, uviděli jste nádherné krystaly a nepřestali jste se divit tomu, jak příroda dokáže čarovat. A stejně působí i Alhambra. Z dálky uvidíte pevnost, hranaté věže, opevnění. Ale když projdete branou, ocitnete se v jiném světě. V překrásných zahradách plných voňavých květin a s mnoha zurčícími fontánami máte chuť sednout si na lavičku a obdivovat je všemi smysly.

Nacházejí se zde ale také paláce, které člověka ohromují dodnes. Není překvapením, že jejich branami projdou ročně přibližně dva miliony lidí. Autor knihy *Číst Alhambru* José Miguel Puerta Vílchez tvrdí, že Alhambra je palácem básní, architekturou slov. A místní archeolog a restaurátor Jesús Bermúdez říká: *I kdyby budova přišla o své pilíře, sloupy a arkády, podpírala by ji slova.*

Vnitřní zdi paláců jsou pokryty nádhernými ornamenty a kaligrafickými nápisy, což patří k islámské tradici. Stěny paláců zdobí více než deset tisíc nápisů, jedna báseň odkazuje na vzácný vitrážový strop:

Křišťálové nebe zjevuje zázraky, zapsaná slova plní stránky krásou, světlo zůstává jediné, jen barvy se mění. Jsou opačné i stejné, to zvol si sám.

Strop v síni paláce Comares připomíná nebeskou klenbu, najdeme tam symboliku sedmera nebes popsanou v Koránu. V této síni stál sultánův trůn, jako pozemský odraz jeho boží vlády. Na zdech se nacházejí originální a pro Alhambru typické geometrické i mozaikové obrazce, což je charakteristický rys islámské architektury.

Za zmínku jistě stojí i Lví palác se lvím nádvořím, uprostřed kterého je fontána zdobená dvanácti lvy. A nejen to, nádvoří je plné sloupů z bílého mramoru, které zpovzdálí připomíná hustý bílý les. Při pohledu na toto místo člověk oněmí krásou, jen se dívá a nechává na sebe působit dokonalost, kterou se pyšní.

Když procházíte paláci, dívajíce se nádhernými zdobenými okny do údolí, ať chcete či ne, přenesete se v čase a ocitnete se v pohádce tisíce a jedné noci. Často nám chybí slova pro vyjádření krásy a harmonie. Islámští tvůrci Alhambry ji vyjádřit dokázali, jak je zřejmé z obsahu slov zdobících zdi paláců a vyjadřujících krásu zahrad:

Jsem zahrada zrozená z harmonie.
Hleď na mou krásu a pochopíš mou vznešenost. ❑

Z použité literatury:

Dokumentární film Alhambra – ztracený ráj, režie Marc Jampolsky, Francie 2024.
Lira, E.: Pohádková Alhambra, National Geographic: česká edice, 2023, č. 12.

PROGRAM AKTIVIT

ŘÍJEN

Cesta k autenticitě
Přednáška

Stoicismus v moderním světě? Proč ne!
Kurz

Praktická psychologie
Kurz

Praktická rétorika
Kurz

Vnitřní síla
Kurz

INSPIRATIVNÍ POSLECH NA YOUTUBE

KLIKNĚTE NA NÁZEV:

Temná hmota: Neviditelná tvář vesmíru

H. P. Blavatská: Klíč k teosofii

Aristoteles: Povídání o štěstí | Filozofie šťastného života

SLEDUJTE NÁS

@NovaAkropolisCR
Nova.Akropolis.Ceska.republika
Nova.Akropolis_Ceska.republika

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Kurz praktické filozofie shrnuje myšlení nejvýznamnějších filozofů Východu i Západu. Stopy, které zanechali v dějinách, nás mohou každý den inspirovat na cestě rozvoje vlastních potenciálů a smysluplného života. Studium má srovnávací charakter a zkoumá filozofické dědictví lidstva prostřednictvím různých myslitelů a směrů.

Kurz FILOZOFIE PRO ŽIVOT

PROGRAM KURZU

Přírodní filozofie a záhada života
Člověk a jeho přirozenost
Moudrost Indie: správné jednání
Tibetská mystéria: ovládání mysli
Buddhova filozofie: vnitřní síla
Starověká Čína: věda o harmonii
Výzva života ve společnosti
Platon a mýtus o jeskyni: probouzení duše
Aristoteles: hledání štěstí
Plotin: neoplatonická škola
Důležitost výchovy
Egypt: spravedlnost jako kolektivní impuls
Řím a stoikové
Filozofie dějin: paměť a zkušenost
Dějiny a mytologie
Historické cykly
Svoboda a osud

a... praktická cvičení

Nedílnou součástí kurzu jsou cvičení pro rozvoj přirozených schopností každého člověka, jako je pozornost, koncentrace, paměť, imaginace, ovládání emocí a vůle, která vycházejí z tradičních učení a témat kurzu.

„Kdekoli zasejeme sny, vykvetou růže.“
Claude Aveline
NOVÁ AKROPOLIS
FILOZOFIE · KULTURA · DOBROVOLNICTVÍ
www.akropolis.cz
AI GENERATED